

YDÖ411-Dini Rehberlik ve Danışmanlık

Doç. Dr. Remziye EGE

13. HAFTA

Konu: Dinî Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetini Verenlerde Bulunması Beklenen Özellikler

Bu derste, dinî rehberlik ve danışmanlık hizmetini gerçekleştirecek kişilerde bulunması beklenen kişisel, mesleki ve genel kültür özellikleri üzerinde durulacaktır.

Bu ders şu sorular çerçevesinde işlenecektir:

Dinî rehberlik ve danışmanlık hizmetini verecek olan kişiler hangi kişisel, mesleki ve genel kültür özelliklerine sahip olmalıdır?

Dinî rehberlik ve danışmanlık bir meslek alanı olarak nasıl tanımlanır?

Bu meslek alanının yeterlilikleri nelerdir?

Bu yeterlilikler hangi esaslar doğrultusunda belirlenmelidir?

Batı örnekleri incelendiğinde dinî rehberlik ve danışmanlık meslek alanının profesyonel anlamda ilk ortaya çıktığı yer olarak kabul edilen Amerika'da "dinî danışmanlık mesleği için ortaya koyulan etik ve yasal standartlar bu alanda meslekî yeterlilik kavramının oluşmasına sebep olurken danışanların bu hizmetten en iyi şekilde faydalanmasının danışanın kendisinin güçlü yönlerinin ve yeteneklerinin yanı sıra zayıf yönlerini ve eksikliklerini fark etmesiyle gerçekleşebileceği ifade edilmiştir. Dinî danışmanlık için meslekî yeterlik kavramı ise klinik uzmanlık, danışmanın öz farkındalığı ve kişiler arası etkinliğin birlikteliğiyle tanımlanmaktadır. 20. yüzyılın sonu ve 21. yüzyılın başı itibariyle AAPC, yapısının kültürel çeşitlilikten uzak olduğu ve standartlarını koyduğu hizmetlerde etnik ve kültürel çeşitliliği göz önünde bulunduracak eğitim içeriklerini idealize etmediği gerekçesiyle eleştirilmeye başlanmıştır. Bunda ülkenin kültürel ve etnik açıdan artan çeşitliliğinin getirdiği zorunluluk da önemli bir etken olmuştur. Farklı kültür ve etnik yapılardan kişiler de Amerikan Dini Danışmanlar Kurumu'na üye olmak istemiş ya da onun koyduğu standartlarla eğitim almış kişilerden bu hizmeti almak istemiş ancak beklediği hizmeti bu standartlarda bulamamıştır. Bu tecrübeler de kurumun ciddi eleştiriler almasına sebep olmuştur" (Uğurlu, 2017b, s.2528)

Türkiye özelinde dinî rehberlik ve danışmanlık hizmetini sunacak personelin yeterliklerinin ne olacağı, bunların alan bilgisi ve becerisi ve meslek bilgi ve becerisi açısından ayrı ayrı düşünülmesi gereği üzerinde durulmalıdır. Çünkü henüz böyle bir mesleki tanımlama ve hizmet alanı yoktur. Ancak Diyanet İşleri Başkanlığında Vaiz/Vaize ve Kur'an Kursu Öğreticisi olarak görev yapan personel, hem kendi kurumlarında hem de protokoller çerçevesinde çeşitli sosyal kurumlarda Dinî rehberlik ve danışmanlığa yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır. Buna göre bu dersin başlığı *belirlenmiş yeterlikler* olarak değil, *beklenen özellikler* olarak özellikle belirtilmiştir. Çünkü mesleki tanımlama ve yeterlik belirleme konusu kurumsal olarak belirlenmediği gibi konuyla ilgili teorik çalışmalardan anlaşıldığı kadarıyla mesleğin ismi ve görev tanımı konusunda da farklı tercihler olabilmektedir. Teorik tartışmalar henüz tamamlanmamıştır. O yüzden söz konusu faaliyetleri yürütenlerde bulunması beklenen özellikler üzerinde konuşulabileceği düşünülmektedir. Bu özellikler Diyanet İşleri Başkanlığı Din Hizmetleri personeli için daha önce hazırlanmış yeterlikler içerisinde seçilmiştir (Doğan, 2015: 191-210):

1. Belli başlı Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelam, Tasavvuf, Siyer ve İslam tarihi ile ilgili kaynakların temel özelliklerini değerlendirir.
2. İslamî ilimlerin usul ve tarihini değerlendirir.
3. İtikadî ve fikhî mezheplerin görüşlerini analiz eder.
4. İslam inanç ve ibadet esaslarını nasslardaki dayanaklarıyla değerlendirir.
5. İslam ahlakının temel esas ve ilkelerini değerlendirir.
6. Güncel dinî akım ve oluşumları ana özellikleriyle açıklar.
7. Ayet ve hadisleri yorumlarken diğer bilimlerin verilerinden yararlanır.
8. Kişisel ve mesleki gelişimine katkıda bulunacak bilimsel ve kültürel etkinliklere katılır.
9. Bireyin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini belirleyerek değerlendirir.
10. Bireyin gelişim özelliklerini ve bireysel farklılıklarını açıklar.
11. Bireyin kendini fiziki ve psikolojik açıdan rahat ve güvende hissetmesini sağlayacak olumlu bir ortam oluşturur.
12. Zamanı etkili ve verimli kullanır.
13. Sosyal iletişim becerisine sahiptir.
14. Duygusal zekâ becerilerine sahiptir.
15. Bireye uygun dinî rehberlik ve danışmanlık ilke, yöntem ve tekniklerini uygular.
16. Sorun çözme becerisine sahiptir.

17. Etkili iletişim ilke, yöntem ve tekniklerini uygular.
18. Sahip olduğu bilgi, beceri, görgü ile çevresine örneklik eder.
19. Gerçekleştirdiği faaliyetin etkililiğini değerlendirir.
20. Bireyin sorunlarının çözümü için ilgili kişi ve uzmanlarla işbirliği yapar.
21. Caminin ve çalıştığı sosyal kurumun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik, dinî ve kültürel özelliklerini açıklar.
22. Hz. Peygamberin söz, tutum ve davranışlarından örnekler verir.
23. Ayet ve hadisleri yorumlarken günün şartları, ihtiyaçları ve sorunlarıyla ilişki kurar.
24. Dinî soruları cevaplarken konu ile ilgili ayet, hadis ve kültürel mirası birlikte değerlendirir.
25. Analitik ve eleştirel düşünme becerisine sahiptir.
26. Dini metinlerdeki olgu ve yorumları ayırt eder.
27. Dini problemlerde akıl yürütme ve tartışmanın kural ve ilkelerinden yararlanır.
28. Din-birey-toplum-kültür ilişkisini açıklar.
29. Görevinin gerektirdiği düzeyde İslam'ın evrensel değerlere, barış ve uzlaşma kültürüne katkılarını açıklar.
30. Görevinin gerektiği düzeyde ulusal ve uluslararası güncel dini gelişmeleri takip eder.
31. Görevinin gerektirdiği düzeyde Müslümanların bilim, kültür ve medeniyete katkılarını açıklar.
32. Türkçe'yi doğru ve etkili biçimde kullanır.
33. Türkiye'nin ve görev yaptığı bölgenin sosyo-ekonomik, kültürel ve dinî özelliklerini tanır.
34. Bilişim teknolojilerini kullanma becerisine sahiptir.
35. Görevinin gerektirdiği düzeyde İslam bilimleriyle diğer bilimleri ilişkilendirir.
36. Alanıyla ilgili yayınları takip eder.

Bu ders tamamlandığında öğrencilerin, dinî rehberlik ve danışmanlık hizmetini verecek olan kişilerin kişisel yeterliliklerinin ne olması gerektiği hakkında bilgi sahibi olması, dinî rehberlik ve danışmanlığın bir meslek olduğunun farkına vararak bu meslek alanının belli mesleki yeterliliklere sahip olması gerektiğinin önemini anlaması, dinî rehberlik ve danışmanlık görevini üstlenecek kimselerin mesleki yeterliliklerin belirlenmesinin gerekliliğini fark etmesi ve belirli bir genel kültür yeterliliğine sahip olmanın bu hizmeti vermek adına kaçınılmaz bir ihtiyaç olduğu konusunda fikir sahibi olması beklenmektedir.

Kaynaklar:

- Altaş, Nurullah, “Din Hizmetleri ve Dini Danışmanlık İlişkisi,” *Dini Danışmanlık ve Din Hizmetleri*, ed. Nurullah Altaş, Mustafa Köylü (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012), ss.12-35.
- Altaş, Nurullah, “Dini Danışmanlığın Teorik Temelleri,” *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2000), ss.327-350.
- Doğan, Recai ve Ege, Remziye (Ed), *Din Hizmetlerinde Rehberlik ve İletişim El Kitabı*, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2015)
- Ege, Remziye, *Dinî Rehberlik*, (İstanbul: Şule Yayınları:2015)
- Görmez, Mehmet, “Hz. Peygamberi Örnek Almak ve Sünnete Tabi Olmanın Anlamı Üzerine”, *Kutlu Doğum Sempozyumu-2000: Üçüncü 1000’e Girerken İslâm* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2005), ss.93-106.
- Hadislerle İslam* (I-VII), ed. M. Emin Özafşar ve öte. (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2013).
- Ok, Üzeyir, “Dinî Danışmanlık: Tanımı ve Tarihi,” *Dini Danışmanlık ve Din Hizmetleri*, ed. Nurullah Altaş, Mustafa Köylü (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012).
- Selçuk, Mualla, “2000’li Yıllara Girerken İrşad Anlayışımız Üzerine Bazı İlk Düşünceler,” *II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2003), 1: 458-467.
- Uğurlu, Havva Sinem, *Dini Danışmanlık Eğitimi: Amerika Örneği ve Türkiye Gereksinim Çözümlemesi Üzerine Nitel Bir Araştırma*, Basılmamış Doktora Tezi: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017a.
- Uğurlu, Havva Sinem, Dini Danışmanlık Eğitimi: Amerika Örneği, *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi* 6 (5), s.2522-2545, Aralık, 2017b.